

A különleges jogrend reformja

Az MHTT és az MKJHT közös workshopja

A Magyar Hadtudományi Társaság a Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társasággal együttműködésben 2021. november 3-án rendezte meg „A különleges jogrend reformja” című workshopot a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus területén. A szakértői tanácskozáson két szekcióban összesen hat előadást hallgathattak meg az érdeklődők.

Az első szekció levezető elnöki tisztét *Prof. Dr. Szenes Zoltán ny. vezérezredes*, a Magyar Hadtudományi Társaság elnöke látta el. A szekció első előadója *Dr. Till Szabolcs ezredes*, a HM Közigazgatási Államtitkári Titkárság vezető szakreferense, az NKE HHK Honvédelmi Jogi és Igazgatási Tanszék egyetemi tanársegédje volt, aki a „Különleges jogrend és jogállamiság 2020–2023 (Fórumok és kontextusok)” címmel politológiai szempontból vizsgálta a különleges jogrend reformjának várható megítélését. Az előadó hipotézisét az alábbiak szerint fogalmazta meg: „A különleges jogrenddel összefüggő vizsgálatok fókuszában általában a szabályozás áll, míg az esetleges jogsérelmek elbírálása a nemzeti vagy nemzetközi bírói fórumrendszer feladata. A COVID-járványkezelés következtében változó fókuszú nemzetközi elvárásrendszer következtében az Alaptörvény kilencedik módosítása is a jogállamiság kontextusában kerül – visszatérő és részben ambivalens módon – megítélésre.”

Az előadó a témával kapcsolatban felhívta a hallgatóság figyelmét a nemzetközi politikában megjelenő konceptualizálás szerepére. Az előadás további részében részletesen beszélt a védelmi és biztonsági reform összefüggéseiről a „Fórumok és kontextusok” alcímhez kapcsolódóan. Ennek során bemutatta az Emberi Jogok Európai Bírósága, a Velencei Bizottság jogértelmezését, az Európai Unió országjelentését és a COVID- járvány tapasztalatait is.

A szekció második előadója *Dr. Farkas Ádám százados*, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat jogi szaktisztje, a Honvédelmi Jogi és Igazgatási Tanszék egyetemi adjunktusa „A 21. századi kihívások és az államszervezet változása” címmel mutatta be korunk biztonsági kihívásainak jellemzőit.

Az előadó az „új típusú kihívások” jellemzőit az alábbiak szerint foglalta össze: a technikai megoldások fejlődése miatt rendkívüli mértékben kiszélesedett a beavatkozók köre és a beavatkozások sebessége; a hatások elszakadnak a fizikai tértől; az összetett hatások miatt nem lehetséges tisztán politikai, katonai, rendészeti és nemzetbiztonsági eszközökkel kezelni, valamint hatásuk közvetlenül képes befolyásolni

a védekezés társadalmi és nemzetközi megítélését, hátterét. Ezt követően bemutatta a 20. századi biztonságfelfogást, mely a legnagyobb fenyegetésnek a katonai erő alkalmazását tekintette. Beszült arról, hogy ez a felfogás hogyan változott meg a 21. században. A magyar különleges jogrendi gondolkodással kapcsolatban hangsúlyozta a *rendszerűség fontosságát* mind a gondolkodásmód, mind pedig a szervezeti-szabályozási-működési keretek tekintetében.

A szekció harmadik előadója *Dr. Kádár Pál dandártábornok*, a Miniszterelnöki Kormányiroda Közigazgatási Államtitkári Titkárság vezető kormányfőtanácsosa, a Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság elnöke „A különleges jogrendi szabályrendszer reformja” címmel mutatta be a különleges jogrend szabályozásának fejlődését hazánkban a rendszerváltástól napjainkig, valamint a várható változásokat. Az előadó felhívta a figyelmet a különleges jogrend szerepére az államszervezet működésében, a jogállami feltételek fontosságára, illetve hangsúlyozta, hogy a különleges jogrend nem másik jogrend életbelépését jelenti, feladata „mindössze” a béke jogrend kiegészítése. A különleges jogrendi szabályrendszer változásainak 1989-től történő bemutatása során a hallgatóság bepillantást nyerhetett azokba a történelmi eseményekbe, melyek szükségessé tették a váratlan támadás, a megelőző védelmi helyzet, illetve a terrorveszélyhelyzet intézményrendszerének bevezetését. Az előadó a jövővel kapcsolatban tájékoztatta a hallgatóságot Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosításából származó változásokról, bemutatta a 2023. július 1. utáni különleges jogrendi helyzeteket (hadiállapot, szükségállapot, veszélyhelyzet) illetve az ehhez kapcsolódó szabályozási környezet változásait (2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról, új honvédelmi törvény, módosuló katasztrófavédelmi törvény). Felhívta a figyelmet arra, hogy különleges jogrenddel kapcsolatos szükségességi-arányossági tesztnek való megfelelés érdekében jelenleg is mintegy 50 törvényi szintű szabály felülvizsgálata zajlik.

A workshop második szekciójának levezető elnöki feladatait *Dr. Kádár Pál dandártábornok* látta el.

A szekció első előadójaként *Dr. Petruska Ferenc alezredes*, a Honvédelmi Jogi és Igazgatási Tanszék megbízott tanszékvezetője, egyetemi adjunktus tartott előadást

a „LAWFARE, a joggal való hadviselés egyes kérdései” címmel. Betekintést kaphatunk a lawfare történeti kialakulásába, megismerhettük fogalmának változásait. Az előadó két csoportba osztotta a lawfare eseteit, megkülönböztette az intézményes jogi hadviselést (*instrumental lawfare*), illetve a nemzetközi közjogtól való eltérő megfelelést (*compliance - leverage disparity lawfare*). Az előadás második felében a jóhiszemű pervitel és a lawfare elhatárolásának fontosságát és nehézségeit elemezte az előadó. Az előadás zárásaként javaslat hangozott el a lawfare fogalmának kiterjesztésére, illetve magyar elnevezésének (jogharc) megalkotására.

A következő előadás „A Különleges Műveleti Erők általános feladatai a különleges jogrendben” címet viselte. Előadója Szekeres Zoltán ezredes, az MHP Különleges Műveleti Haderőnemi Szemléltetés titkárságvezetője volt. A hallgatóság tájékoztatást kapott a különleges műveletek főbb jellemzőiről, illetve a magyar Különleges Műveleti Erők (SOF) feladatrendszeréről. A különleges erők alkalmazása során harcászati feladat kerül végrehajtásra stratégiai célból, éppen ezért az előadó kiemelte annak fontosságát, hogy a jogalkotás során világosan kijelölésre kerüljenek a jog- és hatáskörök, mert a végrehajtó katonát meg kell védeni. Az előadás során röviden ismertette az afganisztáni kimenekítési műveletet, illetve bemutatta a lett különleges műveleti erők alkalmazásának koncepcióját.

A workshopot záró előadást Prof. Dr. Szenes Zoltán, az NKE HHK Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszék professor emeritusa tartotta „A hibrid hadviselés szabályozása Magyarországon” címmel. Az előadás során bemutatta a V4 hibrid hadviselési kutatási projektet, melyben a kutatók a visegrádi országok hibridfenyegetés-felfogását, a tett intézkedéseket, a hibrid fenyegetések elleni nemzetközi együttműködés kérdéseit vizsgálták. Ismertette a magyar stratégiai dokumentumok (Nemzeti Biztonsági Stratégia, Nemzeti Katonai Stratégia) témakörben való egymásra épülését, a hibriddel kapcsolatos jogszabályi előírásokat. A Nemzeti Biztonsági Stratégia alapján a hibrid műveletek a háborús küszöb alatti műveletként kerültek meghatározásra, a hibrid műveletek elleni védelem sikerességéhez összkormányzati intézkedés szükséges. Végül kiemelte a nemzeti reziliencia fontosságát a nemzetközi együttműködés erősítése mellett. A jövővel kapcsolatban pozitívként emelte ki a Nemzeti Védelmi és Biztonsági Fórum létrehozását 2023-tól.

A workshop mindkét szekciója 30-30 perces vitával zárult, melynek során az érdeklődők kérdéseket intéztek az előadókhöz, illetve a különböző szakterületekről érkezett szakértők megjegyzéseikkel segítették a közös gondolkodást. A szakértői tanácskozás során a rendező társaságok elnökei kiemelték az előadások sokszínűségét, hiszen a résztvevők politológiai, biztonságpolitikai, jogi, lawfare, katonai végrehajtói szint szemszögéből is foglalkoztak a különleges jogrend reformjával. Aláhúzták, hogy jelenleg a megújuláshoz a legfelsőbb állami vezetés részéről is rendelkezésre áll kellő figyelem és támogatás, ami lehetővé teszi egy rugalmas szabályozás létrehozását, hiszen gyorsan változó világunkban másképpen nem lehetséges minden helyzetre felkészülni és adekvát választ adni.

Az elnökök megállapodtak abban is, hogy a két társaság tovább folytatja az együttműködést.

Kenessei Zsolt